

Vlaams
Parlement

ingediend op **421** (2019-2020) – Nr. 1
14 juli 2020 (2019-2020)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor de bestrijding
van gewelddadige radicalisering
uitgebracht door Jo Brouns en Nadia Sminate

over het rapport en advies
van het Vlaams Vredesinstituut
over het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak
van gewelddadige radicalisering

Samenstelling van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering:

Voorzitter: Chris Janssens.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Maaïke De Vreese, Kathleen Krekels, Nadia Sminate, Katja Verheyen;

Filip Dewinter, Chris Janssens, Kristof Slagmulder;

Katrien Partyka, Orry Van de Wauwer;

Tom Ongena, Carina Van Cauter;

Imade Annouri, Celia Groothedde;

Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Annabel Tavernier, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert;

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Sam Van Rooy;

Jo Brouns, Peter Van Rompuy;

Sihame El Kaouakibi, Mercedes Van Volcem;

Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneekhout;

Annick Lambrecht.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1. Toelichting door het Vlaams Vredesinstituut	4
1.1. Situering	4
1.2. Onderzoeksofzet en -resultaten	5
1.3. Belangrijkste bevindingen	5
1.4. Advies van het VVI	7
2. Reactie van minister Bart Somers	8
3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	10
3.1. Tussenkomsst van Nadia Sminate	10
3.2. Tussenkomsst van Jeremie Vaneeckhout	11
3.3. Tussenkomsst van Jo Brouns	11
3.4. Tussenkomsst van Hannelore Goeman	11
3.5. Tussenkomsst van Tom Ongena	12
3.6. Tussenkomsst van Kathleen Krekels	13
3.7. Tussenkomsst van Chris Janssens	13
4. Antwoorden van de genodigden	14
Gebruikte afkortingen	17
Bijlagen: zie dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering besprak op 1 juli 2020 het rapport en advies van het Vlaams Vredesinstituut over het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering.

Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:

- Nils Duquet, directeur ad interim VVI;
- Maarten Van Alstein, onderzoeker VVI;
- Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen.

Het rapport en het advies van het VVI zijn te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door het Vlaams Vredesinstituut

1.1. Situering

Nils Duquet situeert vooreerst de algemene context. Vanaf 2012 vertrokken een aantal mensen uit Vlaanderen naar Syrië en Irak om daar te gaan vechten. Op dat moment zag men dat steden en gemeenten een eigen beleid begonnen te ontwikkelen om daarmee om te gaan. Er ontstond een nood aan bovenlokale coördinatie en sturing van de lokale initiatieven. Het ging voornamelijk om het afstemmen van acties en het uitwisselen van informatie. Vanuit de Vlaamse Regering werd in 2015 een actieplan gelanceerd dat in 2017 werd geactualiseerd.

In het parlement werd een Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering opgericht die een resolutie voorbereidde die onder meer de lokale besturen wenste te ondersteunen. De commissie stelde de vraag aan het Vlaams Vredesinstituut om een advies uit te werken over het Vlaamse beleid met betrekking tot de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering. Het VVI heeft willen uitzoeken hoe de lokale besturen dit Vlaamse beleid hebben ervaren, wat goed en minder goed loopt en welke lessen daaruit kunnen worden getrokken.

Dit heeft geleid tot een onderzoeksrapport dat geschreven werd door de onderzoekers van het wetenschappelijk secretariaat. Op basis daarvan heeft de raad van bestuur van het VVI een advies geformuleerd.

De vraag van de commissie aan het VVI werd tijdens de vorige zittingsperiode gesteld maar intussen is de context wel veranderd. Op een bepaald moment sprak men van vertrekkende Syriëstrijders maar vandaag gaat het over de terugkeerders. Dat is de reden waarom het VVI de afgelopen maanden bovenop het reeds verrichte onderzoek een extra bevraging heeft gedaan bij negen lokale besturen. Dit is niet in optimale omstandigheden kunnen verlopen omdat het moeilijk was om tijdens de afgelopen maanden de juiste mensen te bereiken. Toch hebben zeven lokale besturen positief gereageerd op de oproep van het VVI om aan een actualisering van het onderzoek mee te werken.

Nils Duquet zegt nog dat het VVI ook een breder project heeft lopen rond radicalisering. Op vraag van het Agentschap Binnenlands Bestuur is men bezig met een globale evaluatie van het actieplan van de Vlaamse Regering. Er wordt daarin niet enkel op het lokale gefocust maar er wordt ook ingezoomd op jeugdwerk, onderwijs en dergelijke. Men zal een programmascan uitvoeren op de acties die voorgesteld werden in het actieplan en men zal die relateren aan recente wetenschappelijke literatuur. Er wordt ook gekeken naar nieuwe vormen en tendensen van radicalisering.

1.2. Onderzoeksopzet en -resultaten

Maarten Van Alstein licht het onderzoeksopzet en de -resultaten toe. Men is vertrokken van drie onderzoeksvragen. Welke beleidskeuzes worden in het actieplan gemaakt wat betreft de preventie van gewelddadige radicalisering op lokaal niveau? Hoe lopen deze maatregelen in de praktijk in de negen ondersteunde steden en gemeenten? Hoe sluiten de beleidskeuzes in het actieplan aan bij inzichten en aanbevelingen in de wetenschappelijke literatuur? Beantwoorden de Vlaamse acties en maatregelen aan (steeds evoluerende) noden en uitdagingen?

Het is belangrijk dat de evaluatiecriteria duidelijk worden gedefinieerd. In eerste instantie heeft men gekeken naar de adequaatheid van het beleid. Men is nagegaan of het aansluit bij wetenschappelijke inzichten. Beleid en wetenschap informeren elkaar best zoveel mogelijk. Een tweede dimensie is of het beleid aansluit bij de lokale noden en uitdagingen. Het is immers op het lokale niveau dat het beleid concreet vorm moet krijgen.

Om dit in de praktijk uit te werken, werd een kwalitatieve onderzoeksmethodologie gehanteerd. Het rapport werd opgebouwd op basis van documentanalyse en interviews. Men is gestart met een literatuurstudie en vervolgens heeft men zich gebogen over de relevante beleidsdocumenten (conceptnota's en actieplannen van de Vlaamse Regering, tussentijdse rapportages enzovoort). Er werden verder twee rondes van kwalitatieve bevraging bij lokale ambtenaren gehouden. De laatste bevraging vond plaats in de periode maart-mei 2020 bij de deradicaliseringsambtenaren van de betrokken steden en gemeenten. Op die manier heeft men van dichtbij een zicht op de lokale ervaringen gekregen.

1.3. Belangrijkste bevindingen

Maarten Van Alstein overloopt kort de belangrijkste bevindingen uit het rapport. Hiervoor verwijst hij eerst naar een doelstelling van de Vlaamse overheid inzake de lokale aanpak. Vervolgens bespreekt hij wat op basis van de beleidsanalyse en de input vanuit de interviews is gebleken.

Ondersteunen van de lokale regierol

Het gaat hier over het coördineren van het lokale aanbod en het uitbouwen van lokale netwerken. Er is sprake van een persoonsgerichte aanpak maar ook van heel brede vormen van aanpak. Volgens de literatuur is dergelijke aanpak belangrijk omdat men verschillende vormen van preventie meeneemt.

De keuze om de lokale regierol te ondersteunen sluit aan bij belangrijke aanbevelingen uit de literatuur. Gewelddadige radicalisering vindt immers vaak plaats in een lokale context. Dan is het belangrijk dat de bovenlokale overheid goed versterkend werkt ten aanzien van de lokale besturen. In die zin lijkt het gevoerde beleid adequaat.

De ondersteuning gebeurt concreet door de steden en gemeenten aan te moedigen om subsidiedossiers in te dienen. Er werd hiervoor op voorhand geen omstandig kader uitgewerkt. Men wilde vooral weten wat er op lokaal niveau leefde en de lokale noden naar boven halen. Men werkte concreet met projectsubsidies, niet met structurele kanalen.

Uit de bevraging van de lokale ambtenaren blijkt dat de negen bevraagde steden en gemeenten zich door de subsidies versterkt voelen in hun lokale regierol. Men kon bijvoorbeeld personeel en een coördinerend ambtenaar aanwerven. De respondenten gaven ook mee dat men de middelen kon inzetten voor vorming en

training van eerstelijns werkers. In dit opzicht lijkt het beleid dus gewerkt te hebben.

Toch plaatsen de lokale besturen ook kanttekeningen. Werken met projectsubsidies heeft voor- en nadelen. Voordeel is dat men snel kan werken en het kan nuttig zijn om te experimenteren, partners te betrekken enzovoort. Men creëert een draagvlak om een goed werkend beleid voort te zetten en in te kantelen in het bestuur zelf. Uit de bevraging blijkt dat dit in een aantal steden ook daadwerkelijk gelukt is. Tegelijkertijd moet het de bedoeling zijn om de duurzame verankering te waarborgen. Vooral in kleinere steden en gemeenten is die verankering een aandachtspunt en is het niet altijd gemakkelijk om die te waarborgen.

Bovenlokale afstemming en kennisuitwisseling

Het lokale beleid staat of valt niettemin met de nodige afstemming en kennisuitwisseling op bovenlokaal niveau. Het actieplan zet hier ook op in. Een van de acties heeft betrekking op de ondersteuning vanuit de VVSG. Uit de bevraging blijkt dat de VVSG een sleutelrol heeft ingenomen. De vereniging verzorgt de bovenlokale uitwisseling en dit wordt positief gewaardeerd door de respondenten. Ook hier stelt zich de vraag naar duurzame verankering. De ondersteuning vanuit de VVSG gebeurt immers op basis van projectsubsidies. In het kader van de actualisering van het actieplan stelt zich nu de vraag hoe dit verder evolueert.

Het blijft enigszins onduidelijk welke rol de Vlaamse overheid voor zichzelf ziet weggelegd in de bovenlokale coördinatie en afstemming van het beleid. Er bestaan twee mogelijkheden. Een eerste is dat de bovenlokale overheid vooral faciliteert en ondersteunt zodat de lokale besturen in hun aanpak worden versterkt. Een tweede optie is dat de hogere overheid een iets actievere rol opneemt. Dat kan het stroomlijnen van het beleid zijn, het opstarten van bepaalde beleidsinitiatieven of het streven naar gedeelde kaders. Het VVI doet geen uitspraak over de vraag welke optie het meest geschikt is. Men wil wel aanduiden dat de overheid die rol zelf meer kan verduidelijken. Men kan beter iets evalueren als de doelstelling scherp geformuleerd is.

Tot slot melden de respondenten een soms gebrekkige afstemming tussen het federale, Vlaamse en lokale beleid. Zo merkten zij dat er op federaal niveau soms preventieve acties werden opgestart die niet waren afgestemd op het Vlaamse beleid.

Ondersteuning van de persoonsgerichte aanpak

Concreet gaat het hier over de LIVC's. Hun werking vertoont in de negen bevroegde steden en gemeenten een ietwat gemengd beeld. In een aantal gevallen wordt gezegd dat het goed loopt maar in andere gevallen worden toch obstakels gemeld.

Uit de analyse worden een aantal sleutelfactoren voor succes gehaald. Belangrijk voor een goede werking van de LIVC's is dat er een goede vertrouwensband bestaat tussen de mensen die aan tafel zitten. Er is ook nood aan een duidelijk regelgevend kader dat door iedereen op dezelfde manier wordt geïnterpreteerd. Er moeten goede afspraken worden gemaakt over de 'informatiehuishouding'. Heel belangrijk is de coördinator van de LIVC. Ook een gedeelde visie over wat multidisciplinair samenwerken betekent, wordt als een sleutelfactor gezien.

Wat kunnen obstakels voor een goede werking zijn? Er wordt gewezen op personeelwissels die een impact op de werking van de LIVC kunnen hebben. Er zijn soms nog problemen met uiteenlopende visies en referentiekaders. De respondenten melden ook dat er onduidelijkheden in het regelgevend kader zitten, bijvoorbeeld met betrekking tot het beroepsgeheim.

Visie en theoretisch kader

Er werd gekeken naar de visie en het theoretisch kader in het actieplan van de Vlaamse Regering. In het actieplan worden tal van elementen en factoren opgenoemd om het beleid vorm te geven, maar dit wordt niet expliciet en consistent uitgewerkt in het actieplan. Volgens de literatuur zou dit nochtans een belangrijk vertrekpunt moeten zijn. Een verzachtende omstandigheid is dat men in 2015 en 2017 snel te werk moest gaan. In de ruimere studie van het VVI over het actieplan zal hier uitgebreider op worden ingegaan.

In het actieplan werd niets teruggevonden over gedeelde referentiekaders. In de literatuur wordt dit wel aanbevolen als er verschillende overheden bij de uitvoering van het beleid betrokken zijn. Er zou toch minstens een dialoog over gedeelde referentiekaders moeten zijn. De vraag naar gedeelde referentiekaders leeft ook bij de respondenten.

1.4. Advies van het VVI

Nils Duquet bespreekt het advies dat de raad van bestuur van het VVI uitbracht over het Vlaamse beleid inzake de lokale aanpak van gewelddadige radicalisering. Wat het beleidsconcept van het Vlaams actieplan betreft, wordt aanbevolen de basisconcepten en de visie die aan het actieplan ten grondslag liggen, omstandiger en explicieter uit te werken. Voorts moet men nauwkeuriger de doelstellingen, doelgroepen en randvoorwaarden voor de uitvoering expliciteren.

De lokale regierol lijkt goed te werken dus men moet blijven inzetten op de ondersteuning en facilitering ervan. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de duurzame verankering en borging van de expertise.

Wat de bovenlokale afstemming, coördinatie en kennisuitwisseling betreft, moet de expertise die de VVSG de voorbije jaren opbouwde, duurzaam worden verankerd. De rol van de Vlaamse overheid inzake bovenlokale afstemming en coördinatie dient te worden verduidelijkt. Verder moet de informatiedoorstroming en kennisuitwisseling van de Vlaamse overheid naar de lokale overheden worden geoptimaliseerd. Ook het gedeelde kader is belangrijk. Als men een duidelijk kader heeft, is het makkelijker om acties te ontwikkelen en ze nadien te evalueren.

Wat de persoonsgerichte aanpak in de LIVC's betreft, verwijst de spreker naar de vermelde sleutelfactoren en drempels. Het advies is om de sleutelfactoren te bevorderen en de drempels voor een goede werking te verlagen. Het is bijvoorbeeld een goede zaak dat er gewerkt wordt aan het oplossen van het probleem van het beroepsgeheim.

Tot slot mag men niet blind zijn voor nieuwe evoluties. De context is veranderd sinds het opstellen van het actieplan in 2015 en de actualisering in 2017. Men moet blijven kijken naar de verdere evolutie van het jihadisme, naar de aanpak van ex-gedetineerden enzovoort. Maar de focus moet ook liggen op andere vormen van gewelddadige radicalisering. Men moet die evoluties blijvend in kaart brengen en er een preventief beleid rond ontwikkelen.

Het VVI stelt vast dat er sprake is van spanningen en polarisatie in de publieke ruimte. Men moet daar behoedzaam en constructief mee omspringen zodat dit niet omslaat naar gewelddadige radicalisering. Tot slot vraagt het VVI dat de Vlaamse overheid de lokale besturen blijft ondersteunen in hun inspanningen met betrekking tot meer brede vormen van geweldspreventie en het vreedzaam samenleven in wijken, gemeenten en steden. Niet alles moet in het vakje van deradicalisering worden geplaatst. Ook brede vormen van preventie (sport, vrije tijd) spelen een cruciale rol.

2. Reactie van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* dankt het VVI voor de analyse en aanbevelingen. Hij vindt dat de nadruk terecht op het lokale niveau wordt gelegd. De aanpak van de gewelddadige radicalisering is overigens ontstaan vanuit dat lokale niveau. In 2014-2015 waren het de burgemeesters van Antwerpen, Mechelen en Vilvoorde die vaststelden dat jongeren op sleeptouw werden genomen door extremistisch ideeën-gedrag dat geweld legitimeerde. De genoemde burgemeesters hebben dat toen aangekaart bij de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken Joëlle Milquet. Op dat moment waren de hogere overheden daar absoluut niet mee bezig. De eerste brochure omtrent de gewelddadige radicalisering werd gemaakt door de stedelijke diensten van Vilvoorde, Antwerpen en Mechelen.

Uiteindelijk is het ook de meest logische en natuurlijke manier om de problematiek vanop het lokale niveau aan te pakken. Het voorkomen dat mensen gewelddadig radicalisme omarmen, moet op de allereerste plaats op het lokale niveau gebeuren. Daar zijn de netwerken aanwezig, kent men de mensen en kan men in een vroeg stadium detecteren wie een fout pad aan het bewandelen is. De focus op de lokale besturen is dan ook een beleidslijn die zal worden aangehouden.

Het lokale beleid is ook veel meer down to earth dan de grote theoretische beschouwingen die vaak over het deradicaliseringsbeleid worden gemaakt. Men weet dat het de facto gaat om een proces waarin mensen eerst van de samenleving worden geïsoleerd, waarna ze kunnen worden geïndoctrineerd. Het komt erop aan het isoleringsproces te stoppen via mensen waarmee men nog een cognitieve opening heeft, mensen waar men nog wil naar luisteren om een andere richting in te slaan dan die men aan het opgaan was. Daarvoor is er een vertrouwensrelatie nodig tussen de lokale bestuurders, de politiediensten, de preventiediensten en de welzijnsactoren. Als dat lokaal goed wordt georganiseerd en vrijwillig wordt aangepakt, kan dat succesvol zijn. Dat is gebleken uit de praktijk van een aantal steden en gemeenten.

Een beetje provocerend stelt de minister dat hij geen LIVC's kent die zich de vraag stellen binnen welk ruimer theoretisch kader ze dienen te werken. Ze vragen zich niet af welke grote theorie ze moeten toepassen. In de praktijk gaat het vaak om een straathoekwerker, een wijkagent, een onderwijsinstelling en misschien een familielid die de evolutie en ideeën van Jan of Rachid bespreken omdat hij op verdachte websites zit of contacten heeft met verkeerde mensen. Bedoeling is afspraken te maken om die evolutie te stoppen. Dit is vereenvoudigd gesteld de concrete praktijk. Men moet er zich voor hoeden om een aantal zaken te abstraheren en te theoretiseren. Op het terrein gebeurt alles veel pragmatischer. In de mate dat men dat efficiënt uitbouwt, er goede procedures worden uitgewerkt en voorzien wordt in een goede opvolging van de probleemgevallen, kan men met een dergelijk pragmatisch beleid veel voorkomen.

Een tweede beschouwing is dat de kennisopbouw en expertise niet mogen verloren gaan. De minister stelt dat de Vlaamse steden en gemeenten omwille van hun deskundigheid vooroplopen op Europees vlak en gevraagd worden om hun inzichten te delen. Ingevolge de kortdurende projectsubsidies dreigt de opgebouwde expertise verloren te gaan. Er moet dus een zekere duurzaamheid en bestendigheid worden nagestreefd.

Dat uitgangspunt zal ook opgenomen worden in het actieplan dat de regering aan het voorbereiden is. De Vlaamse Regering bespreekt momenteel een nieuw doelstellingenkader rond radicalisering, extremisme en polarisering en wil dit nog voor het ingaan van het zomerreces goedkeuren. Samen met minister Zuhal Demir werkt de minister aan een nieuw decreet rond de LIVC's.

In het verleden was de focus uit noodzaak sterk gericht op het jihadistisch radicalisme. Maar intussen waarschuwen de veiligheidsdiensten voor een tegenreactie en ontstaat er een nieuwe problematiek van potentieel gewelddadig radicalisme. Dat kan bijvoorbeeld gaan over rechts- of linksextremisme. In die zin moet de scope worden verbreed. In wezen zijn de basismechanismen echter exact dezelfde, namelijk het isoleren en vervolgens indoctrineren van mensen en het legitimeren van geweld om maatschappelijke doelstellingen te realiseren.

Volgens de minister vormen de LIVC's de basis van de aanpak van welk extremisme en gewelddadig radicalisme dan ook. Er zitten in de LIVC's mensen rond de tafel die allen een stukje feitenkennis en inzicht hebben maar die aarzelen om dat met elkaar te delen. Voor een stuk is dat het gevolg van wantrouwen en een deontologische motivatie en voor een stuk ingevolge wettelijke beperkingen. Dat moet absoluut doorbroken worden. De straathoekwerker, de welzijnswerker, de onderwijsinstellingen, de politie en de veiligheidsdiensten moeten alle elementen op tafel kunnen leggen als er casusoverleg is, in de vorm van gedeeld beroepsgeheim. Momenteel is er sprake van een echte hindernis en vraagt het te veel energie om de nodige vertrouwensbanden op te bouwen. Vaak moet er informeel en flirtend met de grens van wat kan en niet kan informatie worden gedeeld. De Vlaamse Regering heeft zich in haar regeerakkoord dan ook voorgenomen om stappen vooruit te zetten inzake het gedeeld beroepsgeheim. Het is nodig in dat verband de taboes te verlaten.

Het VVI adviseerde om het theoretische kader meer uit te zuiveren. In het nieuwe actieplan zal er daarvoor een inspanning worden gedaan maar toch staat de minister hier enigszins terughoudend tegenover. Er wordt een levendig academisch debat gevoerd over hoe radicalisme ontstaat, wat de mogelijke benaderingen en het beste model zijn. De minister wil hier niet al te sturend in optreden. Hij ziet de rol van de Vlaamse overheid als faciliterend en ondersteunend, informatie- en kennisdelend. Momenteel verricht de VVSG goed werk inzake kennisdeling. Dan is het maar de vraag of men dat moet veranderen. Men moet ervoor opletten de aanpak te veel te academiseren.

Het VVI wijst erop dat een goed preventiebeleid inzake radicalisering een zeer breed beleid is. De minister wijst op het gevaar dat men te veel gaat instrumentaliseren om gewelddadig radicalisme tegen te gaan. Zo kan het niet de bedoeling zijn dat het onderwijs wordt ingezet om kinderen van het radicalisme te behoeden. De bedoeling van het onderwijs blijft kennisoverdracht. Jeugdkampen en het sportbeleid worden ook niet georganiseerd vanuit het oogpunt dat ze kinderen verhinderen gewelddadig te radicaliseren. Uiteraard dient jeugdbeleid om de jeugd een aangename tijd en ontwikkelingskansen te bieden. Maar er zijn natuurlijk altijd wel aanknopingspunten.

Als men een samenleving wil waarin mensen minder vatbaar zijn voor gewelddadige radicalisering, dan heeft men naast preventie in de klassieke betekenis van het woord ook een ander soort preventie nodig, namelijk het verdedigen van de rechtsstaat, de rule of law. Men moet ervoor zorgen dat de wet wordt gerespecteerd in de buurten van de steden, dat er daar geen verloedering optreedt, dat er daar geen cultuur ontstaat dat alles kan of mag, dat the rule of the jungle niet heerst. Anders ondergraaft men de rechtsstaat. Men moet daarin kordaat optreden. Die kordaatheid moet toelaten om iedereen gelijke kansen te geven en iedereen het gevoel te geven te behoren tot het burgerschap. Evenzeer zoals men discriminatie moet uitsluiten, moet men dit uitsluiten. En dat gaat onlosmakelijk hand in hand. De meest cruciale en beste manier om een voedingsbodem voor extremisme tegen te gaan, is dat de staat haar eigen regels laat respecteren ten aanzien van iedereen, op een gelijke manier en zonder vooroordelen. Een dergelijke aanpak moet evident samengaan met een inclusieve aanpak en klassieke preventie maatregelen. Dat is vaak een onderbelicht en onderschat element in een

echte, tabeloze strategie om gewelddadig extremisme tegen te gaan omdat dat het draagvlak voor de staat, het vertrouwen in de overheid, het zich kunnen zien als burger van de samenleving, versterkt.

Het leven in achtergestelde buurten, waar geen kansen zijn maar waar er tegelijkertijd verloedering en achteruitstelling is, en waarbij men niet het gevoel heeft deel uit te maken van de rechtsstaat en men niet het gevoel heeft in zijn of haar elementaire rechten beschermd te worden, kan aanleiding geven tot het ontstaan van een klimaat van aliënantie. Dat moet worden voorkomen. Dit behoort minder tot de Vlaamse kernbevoegdheden maar heeft meer met het politieke en het justitiële en dus federale bevoegdheden te maken. Het is echter een elementaire bouwsteen in een geloofwaardig en efficiënt beleid tegen gewelddadige radicalisering.

3. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

3.1. Tussenkomen van Nadia Sminate

Nadia Sminate is verheugd om vandaag het rapport van het VVI te kunnen bespreken. Het kan een basis vormen voor toekomstig beleid. Het leert ook dat de Vlaamse overheid geprobeerd heeft om op de juiste nagels te kloppen. De focus op de regierol van de lokale besturen is een van de pijlers van het Vlaamse beleid inzake de bestrijding van gewelddadige radicalisering. Uit het rapport van het VVI kan men afleiden dat de steden en gemeenten die focus ook ten eerste hebben geapprecieerd.

De VVSG vertolkt vandaag een helpdeskfunctie voor de lokale besturen. Dit is een meerwaarde gebleken en die wordt eveneens sterk geapprecieerd door de lokale besturen. In de toekomst zou die rol op een of andere manier moeten worden verankerd.

De spreker is het volledig eens met de bedenkingen van de minister over het theoretisch kader. Een dergelijk kader is mooi als achtergrond maar het kan door de experts op het terrein ook als een belemmering worden ervaren. Het zou wel goed zijn om het begrippenkader in overleg met alle actoren uit te werken maar men mag daarin niet te ver gaan. De lokale besturen moeten over een zekere vrijheid kunnen beschikken.

In het nieuwe actieplan van de Vlaamse Regering moet de focus blijven liggen op de bestrijding van *gewelddadige* radicalisering van welke aard ook: ideologisch, levensbeschouwelijk enzovoort. Maar de focus moet wel op het gewelddadige blijven liggen. Men mag de problematiek niet te veel opentrekken naar haatzaaij, gelijke kansen, polarisering enzovoort. Dit zijn absoluut belangrijke thema's maar ze maken het voorwerp uit van andere debatten die hier niet op hun plaats zijn. Deze commissie zou moeten kijken naar de lijn die het OCAD aanhoudt.

In het rapport van het VVI worden vragen opgeworpen over de kortetermijnvisie die bij de projectmatige aanpak wordt gehanteerd. Die kritiek valt te begrijpen maar de vorige actieplannen werden opgesteld vanuit een acute nood veroorzaakt door de terreuraanslagen in ons land en elders in Europa. Vanuit het parlement werd toen de aanbeveling gelanceerd om snel tot actie over te gaan. Dat heeft geleid tot een visie en aanpak op korte termijn. Op zich is daar geen probleem mee en blijkbaar hebben de lokale besturen die aanpak als positief ervaren, precies omdat die heel concreet en praktisch was.

Naar de toekomst is het wel belangrijk dat de projecten die goed gewerkt hebben, worden verankerd. De spreker verwijst naar het werkbezoek dat de commissie tijdens de vorige legislatuur aan Ceapire bracht. Het werk van die organisatie werd

als heel positief ervaren maar men krijgt telkens slechts voor een jaar de zekerheid dat men voort kan werken. Dat is zeker niet evident.

Dit alles betekent niet noodzakelijk dat er extra middelen moeten worden voorzien. In een aantal gevallen moet dat mogelijk zijn, maar men kan net zo goed inzetten op opleiding van medewerkers, aanduiden van referentiepersonen enzovoort. Het is belangrijk om het evenwicht te bewaren.

Wat is de reactie van het VVI op de bedenkingen van de minister en de spreker over de gedeelde referentiekaders? Op wat moeten die dan gebaseerd worden? Hoe kan men de regierol van de lokale besturen nog meer versterken, buiten de evidente financiering op lange termijn? Hebben de lokale besturen nog andere noden geuit tegenover de onderzoekers van het VVI?

3.2. Tussenkost van Jeremie Vaneekhout

Jeremie Vaneekhout stelt vast dat de analyse gebaseerd is op bevindingen in de negen gemeenten en steden die impulsen hebben gekregen om een versterkte werking op te zetten inzake bestrijding van gewelddadige radicalisering. Dit is een belangrijke nuance want er zijn in Vlaanderen nog 291 andere gemeenten die ook rond dit thema werken. Is er een zicht op de werking in die gemeenten? Gelden de conclusies van het VVI daar ook? Is het de bedoeling om de conclusies op te schalen naar de andere gemeenten? De structurele financiering kan men voor de negen gemeenten organiseren maar kunnen de andere Vlaamse gemeenten er dit pakketje zonder extra ondersteuning zomaar bijnemen? In welke mate heeft men zicht op de noden in de rest van Vlaanderen?

3.3. Tussenkost van Jo Brouns

Jo Brouns deelt de analyse van Jeremie Vaneekhout over de overgrote meerderheid van de Vlaamse lokale besturen. Veel kleine gemeenten zullen amper weten wat een LIVC is. Het zou vandaar goed zijn om een LIVC binnen de politiezone te organiseren.

De spreker treedt de minister bij waar die zegt dat het er vandaag vooral op aankomt tot actie op het werkveld over te gaan in plaats van te werken binnen theoretische kaders. Op lokaal vlak is heel wat expertise aanwezig. Het is wel een uitdaging om alle relevante spelers rond de tafel voldoende comfort en kader te bieden. Een eerste stap zal zijn om het decretale kader uit te werken. In een volgende fase moet men de betrokkenen duidelijk maken wat van hen mag worden verwacht.

De spreker onderschrijft veel van de conclusies en aanbevelingen van het VVI. Het zou wel goed zijn dat de LIVC's in kleinere gemeenten in het kader van de politiezone worden georganiseerd. Op die manier kan men tot versterkte lokale integrale veiligheidscellen komen. Wordt deze mening door de genodigden gedeeld?

3.4. Tussenkost van Hannelore Goeman

Hannelore Goeman meent dat deze bespreking een perfecte start is van de commissiewerkzaamheden en een goede basis om op verder te werken in het kader van het nieuwe actieplan van de Vlaamse Regering. Er is inderdaad een update nodig van dat actieplan uit de vorige zittingsperiode. De samenleving blijft immers evolueren.

Het VVI doet een oproep om vanuit een breder theoretisch kader te werken. Het is inderdaad belangrijk om vanuit een duidelijke missie te vertrekken met duidelijke

doelstellingen en omkaderde doelgroepen. Men mag dat echter niet te ver door-drijven. Op dat vlak sluit de spreker zich aan bij de uitspraken van de minister.

Ze onthoudt verder dat er nog altijd veel werk is bij de ondersteuning van het lokale beleid inzake gewelddadig radicalisme. Vragen die lokaal leven hebben betrekking op de opvang van ex-gedetineerden, de omgang met terugkerende kinderen, het definiëren van verschillende vormen van gewelddadige radicalisering, de coördinatie vanuit de Vlaamse overheid enzovoort. Voor de spreker moet worden bekeken hoe de ondersteuning vanuit de overheid het best wordt georganiseerd. Moet dat vanuit de administratie of kan de VVSG een uitgebreidere rol spelen?

Er moet aandacht worden besteed aan nieuwe noden en acute uitdagingen. De commissie moet zich daarom buigen over alle vormen van extremisme en over de polarisering op lokaal vlak.

Het Agentschap Binnenlands Bestuur heeft tijdens de vorige zittingsperiode veel middelen uitgetrokken voor de ondersteuning van de regierol van de lokale besturen. Werd toen voor de juiste aanpak gekozen met bijvoorbeeld de projectsubsidies? De spreker denkt dat men meer in de richting van structurele financiering moet werken, ook om ervoor te zorgen dat de lokale expertise niet verloren gaat.

In het rapport is er sprake van het vrijblijvende karakter van de lokale regierol. Ook het aanvragen van projectsubsidies zou vrijblijvend zijn. Slechts een zestiental gemeenten op de driehonderd zouden subsidies hebben aangevraagd. Moet er niet meer druk worden uitgeoefend opdat meer gemeenten werk maken van een deradicaliseringsaanpak? Beschikken de besturen die wel gebruikmaakten van de subsidies over de nodige expertise?

Het valt de spreker op dat er in het VVI-rapport niet wordt gesproken over het OCAD. Werd er gepeild naar de samenwerking tussen het OCAD en de Vlaamse overheid? De LIVC's worden over het algemeen positief geëvalueerd maar het beeld is niet eenduidig. Er is sprake van uiteenlopende visies, impact van personeelwissels, onduidelijkheden over het beroepsgeheim. Nochtans heeft het OCAD een blauwdruk voorzien om de werking van de LIVC's optimaal te laten verlopen. Kent men die blauwdruk op lokaal niveau? Wordt die opgevolgd? Zijn er daarom-trent instructies vanuit de Vlaamse overheid naar de lokale besturen?

3.5. Tussenkomsst van Tom Ongena

Tom Ongena besluit uit het rapport dat de keuze om de lokale autonomie te laten spelen de juiste keuze is geweest. De aanpak van de gewelddadige radicalisering was een nieuwe uitdaging en het was in het begin wat zoeken naar de juiste aanpak maar de principiële keuze voor de regierol van de lokale besturen bleek de goede te zijn. Uit het rapport kan men opmaken dat de evaluatie op dat vlak positief is. Het is dan ook logisch dat het VVI-advies vraagt nog meer in te zetten op de regierol.

De projectsubsidies waren een goede techniek omdat men met een nieuw fenomeen werd geconfronteerd. In een volgende fase kan men naar structurele verankering gaan om de opgebouwde kennis en expertise niet verloren te laten gaan. Hoe kan de structurele verankering vorm krijgen?

Moet de ondersteuning van de lokale regierol ook buiten de negen steden en gemeenten worden opgeschaald? Het lijkt niet nodig om alle gemeenten eenzelfde subsidie te geven maar een inhoudelijke opschaling lijkt wel nodig.

Hierbij aansluitend merkt de spreker op dat de context van het gewelddadig radicalisme is gewijzigd. Zo duiken er andere vormen van gewelddadig radicalisme op, zoals links- en rechtsextremisme, het verhaal van de polarisering enzovoort. De schaal beperkt zich dus niet langer tot de negen steden en gemeenten.

De spreker meent dat de grens tussen gewelddadig en niet gewelddadig radicalisme een beetje flou is. In het vorige actieplan werd er trouwens ook al gefocust op acties die polarisering aanpakken. Polarisering kan immers een bron zijn van radicalisering en gewelddadige radicalisering kan daarvan het eindproduct zijn. Daarom moet men ook in het nieuwe actieplan oog hebben voor polarisering en zou het goed zijn dat ook deze commissie daar aandacht aan besteedt.

De spreker houdt een pleidooi om ook de online polarisering op sociale media onder de loep te nemen. Uit recente rapporten blijkt dat de haatberichten de voorbije vijf jaar verdrievoudigd zijn. Dit soort boodschappen gaan niet alleen over jihadisme, racisme of rechtsextremisme maar ook over seksisme.

3.6. Tussenkost van Kathleen Krekels

Kathleen Krekels verwijst naar het bredere advies dat het VVI voorbereidt over het globale actieplan. Zij vraagt dat haar bedenkingen in dat advies zouden worden meegenomen. Er is inderdaad een veelheid aan projecten maar dat komt omdat men zoveel mogelijk wilde inwerken op de vier fases waar een persoon doorloopt voordat hij of zij effectief geradicaliseerd wordt. Elke fase heeft een specifieke aanpak nodig. Er werd hier gepleit om het projectmatige te verlaten en voor meer structurele ondersteuning te kiezen. Maar men moet er wel rekening mee houden dat niet elk project even goed of succesvol is. Zal dit in het bredere advies op die manier worden bekeken? Zal men nagaan welke projecten in welke fase van de radicalisering succesvol zijn? Wat moet worden voortgezet en wat kan worden losgelaten? Het zou een interessante oefening kunnen zijn om voor de toekomst de juiste keuzes te maken.

Wat de LIVC's betreft, merkt de spreker op dat zij in veel gemeenten een slapend gegeven zijn omdat de radicaliseringsproblematiek er niet aanwezig is. De doelstelling van de LIVC's was om de verschillende actoren regelmatig samen te brengen zodat er voldoende vertrouwen kan ontstaan en de drempel verlaagt om vertrouwelijke informatie te delen. Kan ook dit element in het in voorbereiding zijnde bredere VVI-advies worden meegenomen? Wordt de doelstelling van de LIVC's voldoende bereikt? Hoe kan men de 'slapende' LIVC's stimuleren zodat zij het toch nuttig vinden om samen te komen?

3.7. Tussenkost van Chris Janssens

Chris Janssens vraagt of het belastinggeld van de burger goed wordt geïnvesteerd. Momenteel worden miljoenen euro's geïnvesteerd in de aanpak van deradicalisering. Hebben al die euro's zoden aan de dijk gebracht? Zijn de radicaliseringsprocessen daarmee een halt toegeroepen? Het rapport brengt daarover geen duidelijkheid maar die vraag maakte ook niet het voorwerp uit van het onderzoek. Het gaat eerder over een politieke vraag die bestemd is voor de minister en de commissieleden.

Vanuit de lokale besturen wordt er gevraagd te werken met kwaliteitsindicatoren waaraan een goede werking van een LIVC zou moeten voldoen. Heeft het VVI hieromtrent suggesties of aanbevelingen? Hoe kunnen de LIVC's optimaler functioneren? Welke kwaliteitsindicatoren zijn voor de Vlaamse Regering belangrijk en zullen die worden opgenomen in de decretale regeling met betrekking tot de werking van de LIVC's?

Het valt te betreuren als signalen van radicalisering niet zouden worden opgemerkt ingevolge het ontbreken van een regeling in verband met het beroepsgeheim. Wordt dit eveneens meegenomen in het toekomstige decretale kader? Het is immers van groot belang dat signalen van radicalisering tijdig worden gedetecteerd.

4. Antwoorden van de genodigden

Maarten Van Alstein gaat eerst in op de bedenkingen in verband met het theoretisch kader. Hij zegt dat het niet de bedoeling kan zijn dat een actieplan of een beleidsdocument de vorm van een academische uiteenzetting aanneemt. Het VVI heeft weergegeven wat er vanuit de respondenten uit de negen steden en gemeenten is gekomen en zij hebben het gevoel dat er vanuit uiteenlopende referentiekaders wordt gewerkt. Dit kan soms druk creëren. Hierop is het VVI voortgegaan om een advies over de kaders te formuleren. Verder lijkt het logisch dat een beleidsplan altijd impliciet vanuit een visie vertrekt. Het kan volstaan om die te expliciteren en omstandiger uit te werken. Er is vandaag gesproken over hoe een radicaliseringsproces verloopt, via aliënatie, isoleren, frustreren. Eigenlijk zijn dat theoretische uitspraken die kunnen worden gekoppeld aan een theoretisch kader. De oproep van het VVI komt er eigenlijk op neer dat men goed moet nadenken van waar men vertrekt. Als men het louter impliciet houdt, kan dat vaagheid op het terrein teweegbrengen. Het referentiekader zou bijvoorbeeld kunnen inhouden dat men effectief de klemtoon legt op de lokale regierol, dat men de aandacht trekt op het faciliteren en dat er een visie is op het persoonlijke traject.

Voor het VVI is het belangrijk dat men een samenhang in het beleid kan garanderen. Men moet zicht hebben op de motivatie van de gemaakte beleidskeuzes en men moet weten waarom die zouden kunnen werken. Als men een preventief beleid uitwerkt, moet men weten waarom die bepaalde maatregel voor die bepaalde doelgroep kan werken.

Het VVI heeft in haar rapport niet zozeer kritiek op het al dan niet werken met projectsubsidies. Men ziet er een aantal voordelen in maar men werpt ook een aantal aandachtspunten op. Het VVI heeft dit punt aangebracht omdat het in de literatuur een issue is en omdat een aantal respondenten dit heeft aangegeven. Men pleit wel voor een duurzame verankering van wat er is opgebouwd. Hoe moet het dan verder met de subsidiëring? Dit hangt in grote mate af van de doelstellingen en beleidskeuzes die in het geactualiseerde actieplan zullen worden gemaakt.

Gelden de conclusies uit de negen steden en gemeenten ook voor de andere lokale besturen? Heeft men zicht op de noden in die andere steden en gemeenten of op de werking daar van de LIVC's? *Maarten Van Alstein* antwoordt dat dit niet het geval is.

Hoe kan men de regierol nog meer versterken? De spreker stelt dat men nog meer moet inzetten op een versterking van de verschillende dimensies van de LIVC-werking, dus het regelgevend kader, de gedeelde referentiekaders, het opbouwen van vertrouwen enzovoort. Men moet ook blijven inzetten op de bovenlokale afstemming en coördinatie. De lokale autonomie moet vooropstaan maar men moet ook de verhouding met het bovenlokale vormgeven.

Op de vraag of het belastinggeld goed wordt besteed, antwoordt *Maarten Van Alstein* dat dit een efficiëntieonderzoek veronderstelt en dat was niet het opzet van het VVI-onderzoek. Ook de effectiviteit van het beleid kon op basis van het onderzoek opzet moeilijk in kaart worden gebracht. Het gaat om een moeilijke opdracht als men een breder actieplan met verschillende doelgroepen en doelstellingen moet bekijken om vervolgens te beoordelen of het bestreden fenomeen al dan niet is afgenomen. Er werken immers ook heel wat andere variabelen in op dat fenomeen. Niettemin is het wel mogelijk om de impact van heel specifieke projecten te meten.

De respondenten geven aan dat het uitwerken van een regelgevend kader rond het beroepsgeheim erg belangrijk is. Maar als men mensen in de LIVC's rond de tafel zet, zijn ook andere zaken belangrijk. Er moet vertrouwen zijn, er is een coördinerende persoon nodig en er moeten goede afspraken worden gemaakt over de informatiehuishouding.

Nils Duquet zegt men ten tijde van het eerste actieplan zeer snel heeft moeten schakelen omwille van de urgentie. Het was op dat moment dan ook logisch om met projectsubsidies te werken. Nu is het tijd om een volgende stap te zetten. Het is vanuit die gedachte dat het VVI vraagt naar goede doelstellingen en een duidelijk kader. Dit is niet bedoeld om wetenschappelijk verantwoord bezig te zijn. Ook in de wetenschap worden er trouwens discussies gevoerd over de beste aanpak zodat het vreemd zou zijn moest de Vlaamse overheid één kader opleggen. Er is wel overeenstemming nodig over de basisconcepten zodat men elkaar goed kan begrijpen. In het kader van de LIVC's en het jeugdwelzijnswerk is het belangrijk dat iedereen zijn rol kent en weet wat hij of zij mag en kan doen. Dat zorgt voor de opbouw van vertrouwen tussen de partners aan tafel.

Er is de afgelopen jaren heel wat expertise opgebouwd in de negen steden en gemeenten. Die expertise moet op Vlaams niveau zoveel mogelijk worden benut zodat ook de andere 291 gemeenten worden bereikt. Ook op die manier moet de aanwezige expertise worden verankerd.

Projectsubsidies en structurele financiering hebben beide voor- en nadelen. Binnen een specifieke context kan men de keuze maken die het best lijkt. Maar het VVI maakt geen keuze voor het ene of het andere. Men moet wel voor verankering zorgen en daarbij wordt best een sleutelrol door de VVSG gespeeld. Men is lokaal tevreden over de rol van de VVSG dus is het aangewezen die zoveel mogelijk te versterken. De vereniging kan de actor zijn die de verbinding vormt tussen de gemeenten, maar ook naar de andere bestuursniveaus een faciliterende rol kan spelen.

Tegen het najaar wordt een breder traject uitgewerkt waarin een aantal zaken die vandaag werden besproken, opnieuw zullen terugkomen, maar waarin ook het jeugdwelzijnswerk, het onderwijs en nieuwe vormen van radicalisering worden onderzocht. Men is momenteel bezig met een soort van dreigingsanalyse over de verschillende radicaliseringsfenomenen in Vlaanderen. Men gaat daarover het gesprek aan met het OCAD, de Veiligheid van de Staat, de politiediensten enzovoort. Bedoeling is om na te gaan waar men vandaag precies staat, hoe de radicalisering concreet verloopt en in welke mate er gelijklopende mechanismen zijn. Hiermee zal men moeten rekening houden bij de actualisering van het actieplan van de Vlaamse Regering dat momenteel nog sterk op het jihadisme is gefocust.

Het VVI doet al jaren onderzoek naar het fenomeen van de polarisatie. Ook de komende jaren zal men hierrond blijven werken. Het VVI stelt haar expertise in deze graag ter beschikking van de commissie.

Minister *Bart Somers* stelt dat er momenteel in Vlaanderen 169 LIVC's zijn. De wet zegt dat elke gemeente een LIVC moet hebben maar ook dat ze kunnen samenwerken. Dit laatste kan bijvoorbeeld op het niveau van de politieke zone. Sommige LIVC's vergaderen slechts een keer per jaar. Vraag is of ze meer moeten vergaderen als er eigenlijk geen thema's zijn om over te vergaderen. Sommige gemeenten hebben het geluk niet te worden geconfronteerd met bepaalde fenomenen. In zulke gevallen moet men niet tot een bureaucratische benadering overgaan.

De minister werkt open en goed samen met het OCAD. Dit zal de komende weken en maanden verder worden uitgebouwd zodat het OCAD deel kan uitmaken van de nieuwe aanpak.

De minister zegt dat de negen steden en gemeenten historisch gezien het meest met de problematiek van het gewelddadig radicalisme werden geconfronteerd. Ook Maaseik bijvoorbeeld, een kleinere stad maar met een harde kern van jihadisten, hoort daarbij. Het opschalen van de ondersteuning over heel Vlaanderen lijkt niet haalbaar gezien het eerder beperkte budget (4 à 500.000 euro) en de noodzaak om efficiënt met die middelen om te springen. Als er zich echter in bepaalde steden en gemeenten nieuwe fenomenen of noden voordoen, moet men dat op een ernstige manier bekijken.

Als het decreet over de LIVC's is goedgekeurd, zal er een informatieronde voor alle gemeenten worden georganiseerd. Het nieuwe LIVC-model zal daar deel van uitmaken. De vraag naar kwaliteitsnormen is een interessante piste maar dit moet worden geconcretiseerd en een meerwaarde hebben. Men zal wel onderzoeken in welke mate men de LIVC's bepaalde kwaliteitsnormen kan meegeven.

De effectiviteit van het beleid is moeilijk te meten. Wanneer is het beleid effectief geweest? Men zou kunnen zeggen dat het Mechelse beleid enorm effectief is geweest want uit die stad is er niemand naar Syrië of Irak vertrokken. Dit kan het resultaat zijn van goed werk maar er kan ook een stuk toeval meespelen. In Antwerpen was er enorme daling op het ogenblik dat er gewerkt werd met de LIVC's. Maar bijvoorbeeld ook de veranderende internationale context speelt een rol.

Tot slot waarschuwt de minister dat men niet heel de samenleving mag instrumentaliseren in functie van een beleid tegen gewelddadige radicalisering. Men moet bijvoorbeeld de speelpleinwerkers niet te veel inzetten in het kader van zo'n beleid. Verder zegt hij dat men niet elke vorm van polarisering moet plaatsen in een context van extremisme. In een samenleving moeten debatten, discussies en meningsverschillen kunnen bestaan. Maar men mag aan de andere kant ook niet minimaliseren. Het OCAD heeft een aantal duidelijke standpunten ingenomen over bijvoorbeeld hate speech of seksisme op sociale media, die een rechtstreekse bron voor gewelddadige radicalisering kunnen vormen. Er zal altijd een flou artistique bestaan van waar polarisatie binnen een democratische samenleving stopt en waar een proces start waarbinnen gewelddadig radicalisme in de hand wordt gewerkt. Maar als de veiligheidsdiensten op mogelijke bedreigingen wijzen, moet men zulke fenomenen ernstig nemen en consequent aanpakken.

Chris JANSSENS,
voorzitter

Jo BROUNS
Nadia SMINATE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

Ceapire	Centrum voor Expertise en Advies inzake Preventie en Interventie met betrekking tot Radicalisme en Extremisme
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
VVI	Vlaams Vredesinstituut
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten